

Inhoud

7 Kaarten & plattegronden

9 Woord vooraf

1 11 Albanië en de Albanen

12 Landschap

14 Klimaat

15 Flora en fauna

17 Bevolking

20 Taal

21 Onderwijs

23 Religie

25 Gebruiken

29 De staat van het land

34 Bestuur en politiek

2 39 Europa's strijdtoneel

40 De Illyriërs

40 De Romeinen en Byzantijnen

42 Onder Ottomaans bewind

45 De strijd om onafhankelijkheid

47 Ahmed Bey Zog en Wereldoorlog II

48 Onder de communisten

51 De hoopvolle jaren 90

53 Op naar het EU-lidmaatschap

3 55 Kunst en cultuur

56 Literatuur

58 Film

59 Beeldende kunst

61 Architectuur

62 Muziek en dans

64 Eten en drinken

4 67 Tirana

68 Oriëntatie

69 Aan het Skanderbegplein

78 Verder weg van het plein

5 89 Rondom Tirana

90 Krujë

94 Dajt

95 Bunk'Art 1

97 Petrelë

98 Elbasan

101 Durrës

108 De Kaap van Rodon

6 115 Het noorden

116 Tussen Tirana en Shkodër

121 Shkodër

129 Rondom Shkodër

131 Naar de noordelijkste punt

134 Het mysterie van Theth

141 Van Shkodër naar het oosten

145 Valbonë

148 Tussen Valbonë en Kukës

149 Kukës

154 Tussen Kukës en Peshkopi

155 Peshkopi

158 Van Peshkopi naar Tirana

162 Historisch Mirditë

7 173 Het zuidoosten

174 Van Elbasan naar het Meer van Ohrid

179 Aan de zuidkant van het meer

184 Korçë

192 Rondom Korçë

199 Van Korçë naar het noordwesten
200 Van Korçë naar het zuiden
203 Përmet

S 211 **Het zuidwesten**

212 Divjakë-Karavasta
215 Berat
224 De kustvlakte en haar echo's uit
de oudheid
230 Vlorë

236 De Albanese Riviera
241 Sarandë
245 Butrint
247 Van Butrint naar Gjirokaštër
252 Gjirokaštër
260 Tepelenë

i 270 **Algemene informatie**

r 282 **Register**

Woord vooraf

Albanië zit in de lift als vakantieland, en niet zonder reden. Het is het grondgebied van een van de oudste culturen van Europa. Met een heerlijke kustlijn, bergen van een magnifieke schoonheid en een bevolking waarvan de openheid, zeker gelet op de geschiedenis, werkelijk verbluffend is.

Die geschiedenis is er een van belegering, strijd en overheersing. De Romeinen, de Venetianen, de Ottomanen... het paranoïde regime van Enver Hoxha, dat tot 1991 heeft geduurd! Je zou het niet verwachten, maar de sporen van de communistische tijd zijn nog altijd verbijsterend zichtbaar. In bunkers, tot ruïne vervallen fabrieken, sinds lang verlaten hotels. En in het hart van de mensen.

Of het Albanië lukt het verleden van zich af te schudden, af te rekenen met de 'grijze economie' die wezenlijke verandering tegenhoudt, en zijn weg te vinden in het doolhof van oosterse en westerse krachten? Het is spannend. Zeker is dat het verleden diepte geeft, ook aan je beleving als toerist. Je kunt in Albanië twee weken goedkoop aan het strand gaan zitten en je prima vermaken. Je kunt ook zes weken rondtrekken zonder je één dag te vervelen. Sterker nog, naarmate je meer ziet, wordt het alleen maar interessanter. Er is nog zoveel ongebaand en ongezien, zoveel te ontdekken. Voor cultuurliefhebbers en (industriële) archeologen. Maar ook voor hikers, fietsers en watersporters. Bijna nergens heb je nog zoveel ruimte en vrijheid. En de Albanezen wachten op je, dat kun je voelen. Het toerisme is de hoop van Albanië.

Maar is het er veilig? vragen geïnteresseerde reizigers zich soms af. Zeker zo veilig als bij ons. En nog simpel te bereizen ook. De grotere wegen zijn goed begaanbaar, het openbaar vervoer brengt je praktisch overal, in elke stad vind je prima accommodaties, en het voornaamste: iedereen zal je helpen. Je zult met open armen ontvangen worden.

Yvonne van Osch

< Landschap bij Drizë, aan de monding van de Holtë, tussen Elbasan en Gramsh.

Tirana

Getimmer, getoeter, gebreek. Hoeden, pakken, bloemetjesjurken, hoge hakken. Instortende huizen waar elektriciteitsdraad als ongekamd haar naar beneden hangt, met iets verderop de skyline van de toekomst... op weinig plaatsen zul je zoveel contrast en beweging tegelijk zien als in Tirana. De hoofdstad is in transitie en je zult het weten ook. Overal liggen bouwputten open, worden steigers gebouwd en materialen aangesleept. Aan de metamorfose wordt dag en nacht gewerkt. Het is de nieuwe tijd die het ingeeft, maar ook een op vooruitgang gerichte politiek, waarvoor premier Rama met de verfkwast het startschot gaf in zijn tijd als burgemeester. Veel kleur van het onstane patchwork van tinten en motieven is verdwenen, maar de geest is gebleven. Een sfeer van opbouw overheerst.

< De centrale, overdekte markt van Tirana.

Tirana

ORIËNTATIE

De meeste mensen die Albanië bezoeken, zullen met het vliegtuig komen. Sinds 2016 vliegt Transavia drie keer per week direct op Tirana en vaak voor spotprijzen ook. Je landt op de internationale luchthaven zo'n 20 km ten noordwesten van de hoofdstad bij het plaatsje Rinas. De officiële naam

van het vliegveld is Nënë Terezas (Moeder Teresa) maar vaker wordt het gewoon Rinas genoemd.

Zowel in de douane- als in de aankomsthal vind je geldautomaten. Als je na de bagageclaim de deur door komt, zie je meteen links een aantal eenpersoons kiosken waar je een auto kunt huren. *Meet and greet* wordt de transactie door sommige verhuurders genoemd, veel gedoe met papieren heb je er niet. De auto's staan op de parkeerplaats, direct in het zicht. Autorijden in Albanië is een attractie op zich. Je moet niet bang zijn voor kuilen, overstekende mensen en dieren of brutaal rijgedrag. Albanezen rijden zoals wij fietsen: intuïtief en assertief. Maar als je ontspannen meegaat in de flow, gaat het bijna vanzelf. Kijk voor informatie over verhuur bij de praktische informatie achter in dit hoofdstuk.

Taxi's vind je als je rechtdoor de hal uit loopt. Een taxirit van het vliegveld naar Tirana kost standaard 2500 lek. Er gaat ook een bus. De laatste bus van Rinas naar Tirana gaat om 19.25 uur. Het kaartje koop je in de bus zelf, voor 250 lek, nog geen 2 euro.

Brede boulevards

Tirana, het politieke en economische hart van Albanië, is ontstaan aan het einde van de 17de eeuw, maar kwam pas tot ontwikkeling nadat de stad in 1920 als hoofdstad aangewezen werd. De Italianen, die het land in de Eerste Wereldoorlog hadden bezet, introduceerden een westerse architectuur, te beginnen bij het grote Skanderbegplein. Onder andere de Nationale Bank en het gemeentehuis zijn gebouwd in wat heet de fascistische stijl, strak en symmetrisch, met een hint naar de klassieke Romeinse tijd. Bij de aanleg van straten werd rekening gehouden met flink marcheren en een groot publiek.

Nu nog steeds wordt de plattegrond van Tirana door ruime boulevards gedomineerd. De belangrijkste zijn de Boulevard Zogu i Parë, die overgaat in de Boulevard Dëshmorët e Kombit van noord naar zuid, en de Boulevard Bajram Curri, die van oost naar west een soort dubbele streep onder het centrum zet. Tirana is geen miljoenenstad, het stedelijk gebied telt ruim 600.000 inwoners, vergelijkbaar met Rotterdam. Maar het is wel een interessante stad.

AAN HET SKANDERBEGPLEIN

Op het centrale plein van Tirana lijken alle wegen van het land zo'n beetje samen te komen. Een passend eerbetoon aan de naamgever, Skanderbeg, de mythische strijder die met de bundeling van het verzet tegen de Ottomanen het Albanese volk bij elkaar bracht en daarom wordt gezien als de vader des vaderlands. Vanuit het midden van het plein kijkt hij toe vanaf zijn bronzen paard. Vóór hem de licht bollende vlakke van marmeren platen die bij de

Het Nationaal Historisch Museum.

restauratie van 2017 uit alle steden van het land verzameld werden, achter hem het jonge groen en de wegen naar het zuiden.

Noordkant

Het Skanderbegplein is een mooi vertrekpunt voor een wandeltoer. Aan de noordkant, in de Rruga Ded Gio Luli 4, is een klein toeristenbureau dat plattegrondjes verstrekt. Je zou kunnen beginnen bij het prestigieuze **Tirana International Hotel**, gebouwd in de Sovjettijd en in 2001 door Italiaanse ontwerpers gerenoveerd. Bij helder weer heb je vanaf de hoogste verdiepingen een geweldig uitzicht over de stad. Er is geen officieel uitkijkpunt, maar als je 's morgens gaat, tref je misschien een schoonmaker die je even in een kamer laat. Ook aan de noordkant, en niet te missen, is het **Nationaal Historisch Museum**, herkenbaar aan het reusachtige veelkleurige mozaïek boven de ingang. Het mozaïek toont Albanese strijders door de eeuwen heen en geldt als een van de meest sprekende voorbeelden van triomfalistische kunst. De benedenverdieping is gewijd aan de oertijd van Albanië. Je ziet hier onder andere een indrukwekkende grafzuil van drie op elkaar staande bewerkte stukken steen, en een grote maquette geeft een idee van het leven van de eerste holbewoners in dit gebied zo'n 250.000 jaar geleden.

Op de eerste verdieping vind je de iconengalerij, elegant maar duister, en het paviljoen gewijd aan de communistische terreur. Jammer dat de Engelse uitleg het hier af laat weten, maar sommige beelden spreken voor zich. Zoals

Het in 2017 opgeknapte Skanderbegplein, met uitzicht op de 4Evergreen-toren in aanbouw.

de broek van de gevangengenomen Gjon Vatnikaj, een broek van 100 stukjes textiel met hoofdhaar bij elkaar gehouden. En zeer confronterend: het smetteloos witte bloesje met fris borduursel van **Sabiha Kasimati**. Kasimati was een klasgenoot van Hoxha op het lyceum in Korçë en was na een studie in het buitenland de eerste Albanese vrouw die een doctorsgraad in biologie behaalde. In 1951 werd zij zonder proces geëxecuteerd. Vanwege staatsvijandige activiteiten, is het officiële verhaal, maar geruchten zeggen dat zij de avances van Hoxha zou hebben afgewezen.

> **NATIONAAL HISTORISCH MUSEUM**. Geopend: mei–5 okt. dag. 9–19, 15 okt.–maart di.–za. 10–17, zo. 9–14 uur.

Oostkant

Aan de oostkant van het plein strekt zich over een lengte van zeker 100 m in serieus en strak beton het **Cultuurpaleis** uit. Hierin bevinden zich onder andere het Nationaal Theater voor Opera en Ballet, de Nationale Bibliotheek en de ook in Engelse boeken goed gesorteerde boekhandel Libraria Adrion. Het theater- en balletaanbod is tussen 2018 en 2020 vanwege verbouwingen verplaatst naar het congresgebouw, dat aan de andere kant van de Lana ligt. Ook in het oosten en eveneens tot zeker 2020 in restauratie ligt de **Et'hem Bey-moskee** met direct daarnaast de 35 m hoge klokkentoren en een klein etnografisch museum. De moskee, gebouwd in de late 18de eeuw, is een van de zeldzame bouwwerken uit de Ottomaanse tijd die nog in Tirana te vinden

Exterieur van de Et'hem Bey-moskee, met fresco's van plant- en bloemmotieven, die vrij ongebruikelijk zijn in de islamitische kunst.

zijn. De moskee raakte beschadigd bij het verdrijven van de Duitse bezetters in 1944, maar werd gerestaureerd en bleef ook tijdens de geloofsban (zie p. 23) gespaard vanwege de status van nationaal monument. De politie greep niet in toen hier in 1991 ondanks het verbod van de communistische overheid en met steun van meer dan 10.000 sympathisanten op het plein een eerste gebedsdienst werd gehouden. Het protest en de provocatie markeerden de definitieve val van het communisme in Albanië.

Aan het eind van de straat waar de moskee staat, zie je de opvallende toren van het Plaza Hotel. Niet ver daarvandaan, bij een van de hoeken, ligt de **tombe van Pasja Kapplan Toptani** (zie foto p. 61), een achtkantig mausoleum dat hoorde bij de Sylejman Pasja-moskee die in de Tweede Wereldoorlog werd verwoest. De nabijheid van het monument moet de Belgische architecten bij hun ontwerp van het hotel behoorlijk in de weg hebben gezeten. Hun oplossing is echter onovertroffen. Aan de voet van de toren, in het lagere gebouw dat de entree vormt, is een boogvormige uitsparing voor de tombe gemaakt en in goudkleur geverfd. Een vindingrijk eerbetoon aan de geschiedenis en een imposante proeve van bouwkunst.

Ten oosten van het centrum is de **centrale markt**, de hele dag open en bedrijvig van de vroege ochtend tot de avond. Sla de Rruga Luigj Gurakuqi